

5. TÉRBELI ILLESZKEDÉS ÉS MOBILITÁS

5.1. AZ INGÁZÁS TENDENCIÁINAK VÁLTOZÁSA MAGYARORSZÁGON 2011 ÉS 2022 KÖZÖTT*

SZALKAI GÁBOR

Bevezetés

Az ingázási adatok a statisztikai adatok között kiemelt szerepet töltenek be, hiszen azon kevés adatforrás közé tartoznak, amelyek térkapcsolati információkat szolgáltatnak a társadalmi és gazdasági folyamatok megértéséhez. Az ingázás teljes körű felmérése kizárólag a népszámlálási adatok alapján lehetséges, így a legfrissebb adatokat 2022. október 1-i eszmei dátummal ismerjük. Ezt megelőzően a 2011. évi népszámlálás mérte fel az ingázási szokásokat, jelen elemzés az aktuális helyzetet és a két népszámlálás közötti változások legfontosabb tendenciáit tárja fel.

Adatok

Az ingázási folyamatokat – a mindenkorai népszámlálási eredményekre alapozva – számos tanulmány vizsgálta (*Kertesi*, 2000, *Balogh*, 2004, *Forray–Híves*, 2009, *Pénzes*, 2013, *Kiss–Szalkai*, 2014, 2018, *Pénzes és szerzőtársai*, 2014, *Kovács és szerzőtársai*, 2015, *Lakatos–Kapitány*, 2015; *Pirisi és szerzőtársai*, 2016). Ugyanakkor, míg korábban a KSH széleskörűen publikálta a népszámlálási, így az ingázási adatokat is, addig 2022-re jelentősen szűkült az ingyenesen megismerhető adatok köre.

A témára vonatkozó népszámlálási kérdések 2011-hez képest csak kismértékben változtak. Mindkét népszámlálás kiter a munkába járásra és az oktatási intézmények látogatására, de jelen elemzés csak a munkavállalási célú ingázással foglalkozik. A sze-

mélyi kérdőív 28. és 29. blokkja kérdezett rá az ingázással kapcsolatos adatokra, elsőként a munkavégzés helyszínére. Itt 2011-hez képest kikerült a lehetséges válaszok közül a „nem dolgozik, nem tanul” opció. Érzékelhető a kérdőív munkavállalási blokkjának tartalma alapján a KSH-nak az a szándéka, hogy a nem dolgozók, és nem is tanulók ugorják át az ingázással kapcsolatos kérdéseket. Így öt választási lehetőség maradt: 1. otthonában, 2. a lakóhelyével megegyező településen, 3. más településen, 4. változó településen vagy 5. külföldön dolgozik, utóbbi esetben megadható volt az ország neve is. Ezt a blokkot azonban tovább pontosította az a kérdés, hogy meg kellett adni a magyarországi munkahely települését. Újítás azonban, hogy – a munkakezdés leggyakoribb helyét megadva – ezt a „változó településen” dolgozóknak is fel kellett tüntetni, és a külföldi munkavállalás települését is meg kellett adni. Ez a 2011. évi lekérdezés során sem volt lehetetlen, de az akkori adatkérés alapján inkább az ország megadására gondolhattak a válaszadók, 2022-ben viszont a két adatot kifejezetten külön kérte a kérdőív.

Kismértékben módosult a kérdés, amely arra vonatkozott, hogyan, milyen módon jutnak el a válaszadók a munkahelyre: alapvetően továbbra is nyolc kategória közül lehetett választani, de a „gyalog” opciót a „kizárólag vagy jelentős részben gyalog” lehetőségre módosították. Végül az eljutás átlagos idejére kérdezett rá a kérdőív, akárcsak 2011-ben, a különbség annyi volt, hogy 2022-ben külön felhívták a figyelmet arra, hogy a válaszadó a (rá)gyaloglási, a várakozási és az átszállási időt is számolja bele az utazási időbe.

A közzétett adatok közül teljesen hiányoznak az eljutás módjára és idejére vonatkozó eredmények,

* Az alfejezet a Központi Statisztikai Hivatal A foglalkoztatott népesség lakóhely és munkahely települése szerint, (fő) című, egyedi kérésre összeállított táblázatos adatállomány felhasználásával készült. A dokumentumban foglalt számítások és az azokból levont következtetések kizárólag Szalkai Gábor mint szerző szellemi termékei.

ugyanakkor településsorosan is letölthetők az elingázókra, beingázókra, helyben foglalkoztatottakra vonatkozó aggregált adatok. Mivel ez nem volt elégséges, a KSH-tól megvásároltuk a települési ingázási mátrix kialakításához szükséges „minimális” adatsort, melyben a külföldi ingázási célpontok esetében mind a település, mind az ország megnevezését eltüntették, csak annyit lehet tudni, hogy valahová „külföldre” ingáznak a munkavállalók. Ezen túlmenően, adatvédelmi okokra hivatkozva, 122 434 esetben nem adta meg a KSH az ingázók pontos számát sem, mivel ennek értéke nem érte el a három főt az adott településpárok között. Ezek az egy vagy két főt jelentő mezők ki vannak pontozva a táblázatban, de az összesített adatok alapján tudható, hogy összesen 151 875 főről van szó, vagyis az átadott településszintű adattábla ennnyivel kevesebb munkavállalót tartalmaz, mint a foglalkoztatottak valós száma. Ennek alapján egy kipontozás átlagosan 1,24 főt jelent, vagyis kevesebbet, mint a „várható” másfél fő. A számítások során azonban ennél pontosabb értékekre volt szükség, így településszinten végeztem el a kipontozott adatok „becslését”: a településenkénti valós munkavállalói létszám és a vásárolt települési adatok közötti eltérés értéke alapján pótoltam a nem közölt adatokat. Mindössze hat település értéke volt az „elvileg várható” 1,5 fős átlagérték felett, 14 településen 1,5 az érték, az összes többi esetben pedig ez alatt mozog a mutató értéke úgy, hogy 95 településnél minden kipontozott adat egy főt jelentett. Mindez arra utal, hogy bár az adathiány esetében 1 vagy 2 fő lehet a meg nem adott ingázói létszám, de valójában a „kitakart” esetek túlnyomó többségében csak 1–1 fő ingázik a településpárok között. Egy olyan település van az egész országban, amelyet (kibocsátó oldalról) nem érintett az adatvédelmi korlátozás, ez pedig a borsodi Debréte. Ennek oka, hogy Debréte az egyetlen település, ahonnan senki sem ingázik, a helyben foglalkoztatott helyi lakosok száma pedig éppen 3 fő.

A „változó településen dolgozó” munkavállalókat az adattábla a munkakezdés leggyakoribb helyének településénél tünteti fel. Azonban e kategória válto-

zása gondot okoz a főváros esetében, ahol egyébként a legnagyobb a nem közölt ingázók száma is. Budapest adatai ugyanis kerületenként szerepelnek az adattáblában. Mivel azonban a tanulmánynak nem célja a településeken belüli folyamatok feltárása, így ezeket az adatokat a főváros szintjére aggregáltam. Ekkor azonban a megvásárolt adattáblán végzett számítások alapján 38 901 fővel több lett a fővárosban helyben lakó, helyben dolgozó munkavállalók száma, mint a népszámlálás hivatalos honlapján közzétett adatok szerint. A KSH-tól kért külön állásfoglalás szerint ennek oka, hogy a honlapon az összehasonlíthatóság érdekében a 2022. évi adatokat is a 2011. évi módszertannak megfelelően közölték. Ez azt jelenti, hogy a fent jelzett létszámú budapesti lakos jelölte magát „változó településen dolgozónak” úgy, hogy a változó település egy másik budapesti kerület volt. Ezeket a munkavállalókat a KSH honlapján – valójában tévesen – az ingázók közt szerepeltetik, miközben a helyben lakó és helyben dolgozó foglalkoztatottak közül hiányoznak. Elemzésemben a valós adatokkal dolgoztam.

A települési szintű összehasonlítás esetében további problémát okozott, hogy a két legutóbbi népszámlálás között történt egy településszétválás: Balatonkeneséből 2014-ben kivált Balatonakarattya. Az összehasonlíthatóság érdekében Balatonkenese 2011. évi adatait a 2022. évi foglalkoztatott lakosság arányában – Balatonkenese 71,3, míg Balatonakarattya 28,7 százalékos részesedése mellett – bontottam szét.

Az ingázás országos dimenziói

A foglalkoztatottak számának növekedése a két utóbbi népszámlálás közt, a csökkenő népességszám ellenére, nagyon jelentős volt Magyarországon. Míg 2011-ben 3,9 millió foglalkoztatott volt az országban, addig ez a szám 2022-re közel 800 ezer fővel, 4,7 millióra nőtt. Ebben a gazdasági változások mellett jelentős szerepet játszott a nyugdíjkorhatár emelése (melyet az elmúlt 15 évben emeltek 62-ről 65 évre), valamint folyamatosan torzítja a statisztikát a 2011-ben bevezetett „egységes közfoglalkoztatás rendszer” is. Ennek következtében ugyanis számos, koráb-

ban munkanélküliként regisztrált személy kerül be a munkaügyi statisztikába (lásd 6.3. fejezet). A népszámlálás időpontjában országos szinten 68 280 főt tartottak számon közfoglalkoztatottként, ami ugyan országos szinten csak mintegy 1,5 százalékot tesz ki, de vannak olyan térségek, ahol a közmunkaprogramok adják a foglalkoztatás gerincét.

A 776 ezer fős bővülésnek csak kisebb részét, mintegy 153 ezer főt tett ki a helyi foglalkoztatás növekedése, amely teljes egészében a *home office* terjedésének volt köszönhető, olyannyira, hogy többek között ennek következtében a klasszikus helyben foglalkoztatottság még csökkent is. A nagy növekedést az ingázók számának emelkedése hozta, a jelenlegi 1,58 millió fős (belföldi) ingázói létszám 2011-hez képest 420 ezer fővel bővült. Szintén markáns a külföldön foglalkoztatottak számának növekedése (mintegy 37 ezer főről 122 ezerre), amelyben jól érzékelhető a 2,6 százalékos országos átlaghoz képest a Nyugat-Dunántúl markáns „előnye” (9,8 százalék). E kérdéskört a kötetben az 5.3. fejezet tárgyalja. Végül jelentősen, 116 ezer fővel bővült a változó településen foglalkoztatottak köre is, jelenleg közel 270 ezer ilyen munkavállaló van az országban. Összességében tehát a nem lakóhelyükön foglalkoztatottak száma és aránya is jelentősen, közel 8 százalékkal nőtt, 2022-ben már 1,97 millió főt tett ki, amely a foglalkoztatott lakosság közel 42 százaléka.

Az iskolai végzettséget tekintve a foglalkoztatás bővülése több mint 90 százalékban az érettségivel és diplomával rendelkezőknek köszönhető, ugyanakkor arányaiban kiemelkedő volt a nyolc osztállyal sem rendelkezők, „munkaerőpiaci” megjelenése. A *home office* előretörése főleg a diplomás lakosság körében volt látványos (főleg Budapesten és Pest megyében), de még az érettségizettek körében is kétszerest meghaladó volt a növekedés. Bár nominálisan alacsonyabb értéket jelent, de mind az ingázók, mind a külföldön foglalkoztatottak esetében a nyolc osztállyal sem rendelkezők esetében volt a legnagyobb a bővülés, amelyet az érettségivel és diplomával rendelkezők követtek. A legszélsebbebb növekedés is az előbbi csoporthoz

kapcsolódik, Borsod-Abaúj-Zemplénben 3900 százalékkal nőtt a nyolc általánost sem végzett, külföldre ingázó munkavállalók száma, de több olyan megye (Bács-Kiskun, Zala, Somogy) is volt, ahol most először jelentek meg e képzetlen csoport tagjai között a külföldre dolgozni járók.

A nemi megoszlást tekintve a munkavállalók nagyobb része férfi (52–48 százalék), miközben jól érzékelhető a két csoport eltérő mobilitási készsége. Míg a *home office*-ban vagy a lakóhely településen dolgozók körében a nők aránya a magasabb (a *home office*-ban a női foglalkoztatás dominanciája 2011 után fordult át), addig az ingázási kényszer fokozódásával folyamatosan csökken a nők, és növekszik a férfiak aránya. Ez a belföldi ingázás esetében még csak kisebb mértékben jelenik meg, de a külföldre ingázóknak már 69 százaléka férfi, a változó településen dolgozók közt pedig közel 82 százalék az arányuk. Budapest több szempontból is kivételt jelent, a fővárosi nők ugyanis a vidékiekhez képest nem kívánnak ingázni, viszont szívesebben dolgoznak külföldön.

A településkategóriák szerinti megoszlást tekintve a munkavállalók 72 százaléka lakik városban, és csak 28 százaléka községekben. A településméretből és a munkahelyek számából következően azonban a városi lakosság adja az otthonában vagy munkahelyén dolgozók 85 százalékát, míg a falusi lakosság belföldi ingázásban elfoglalt aránya 49 százalék.

Az ingázás települési jellemzői

Az ország legnagyobb munkaerőpiaci központja Budapest, ahol a helyben lakó és dolgozó 820 ezer fős létszámhoz mintegy 398 ezer beingázó adódik hozzá, vagyis a teljes országos foglalkoztatotti létszám 25,8 százaléka dolgozik a fővárosban, ami a koncentráció mintegy 2 százalékpontos erősödését jelzi 2011-hez képest. A Budapestre ingázók létszáma a teljes belföldi ingázás 22 százalékát adja, de a Budapestről elingázók 93 ezer fős száma is a legnagyobb az országban, annak közel öt százalékát kitevé. Elsősorban a szűkebben vett agglomerációs térségből ingáznak be a fővárosba, ezen belül is kiemelkedik Érd és Du-

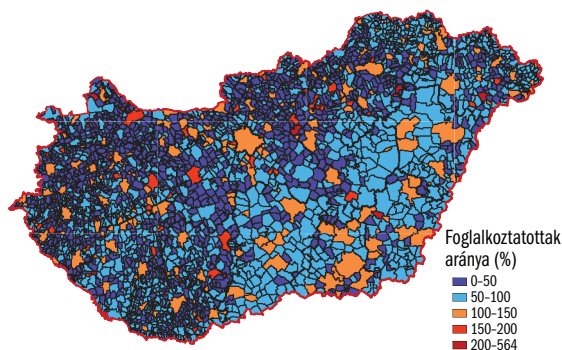
nakeszi, ahonnan mintegy 15 és 12 ezer fő ingázik a fővárosba. Emellett jól érzékelhetően a fő vasútvonalak mentén nyúlnak meg az ingázási tengelyek, kisebb mértékben Tatabányáig és Székesfehérvárig, kiemelkedően pedig Vácig és Szolnokig. Az elméleti vonzáskörzet azonban lényegében a teljes országot lefedi, mindössze 214 olyan település volt 2022-ben, ahonnan nem volt ingázó a fővárosba. A nagy távolság ellenére a Győr–Nyíregyháza–Szeged–Pécs négyszög számos megyeközpontjából is jelentős számú munkavállaló dolgozik Budapesten. A főváros az ingázók körében az átlagot jelentősen meghaladó mértékben növelte foglalkoztatási súlyát 2011-hez képest, a változó településekre ingázókat figyelembe nem vehetően közel 77 százalékkal emelkedett a Budapestre ingázók száma.

Minden más település foglalkoztatotti létszáma a fővárosinak csak a töredéke. A létszámot nagymértékben meghatározza a lakosságszám, vagyis többnyire a legnagyobb települések a legnagyobb foglalkoztatók. Debrecen a második, mintegy 126 ezer foglalkoztatottal, de ez a budapesti létszámnak csak mintegy 10 százaléka, Győr viszont kisebb népességszáma ellenére is a harmadik helyen található, közel 104 ezer fővel. A többi település nem éri el a 100 ezer fős létszámot sem. Egy olyan település volt az országban 2022-ben, ahol sem helyben foglalkoztatott helyi lakos, sem oda ingázó nem volt. Ezzel a zalai Csertalajos az ország egyetlen munkahelymentes települése, ugyanakkor a község 10 munkavállalója más településeken dolgozott. A foglalkoztatotti létszám az ország településeinek többségén növekedett 2011-hez képest, az ipari és szolgáltatói dinamikájukkal egyaránt kitűnő Debrecen, Győr és Kecskemét foglalják el a főváros utáni helyezéseket. A növekedés ellenére 663 településen így is csökkenést regisztráltak. Különösen erősen érintett Zala megye, ahol a megyeszékhely az országosan leginkább érintett település (1663 fős visszaeséssel), de Nagykanizsa is a harmadik, továbbá Hévíz is a lista elején van. E települések mellett (egykori) ipari települések (Tiszaújváros, Ózd, Martfű, Pusztavám, Alsózsolca), valamint a vasi Jánosháza,

a duzzasztójáról ismert Dunakiliti és egy történelmi kisváros, Mór érintett a leginkább.

A települési dinamikát jól jellemzi a településen dolgozó összes foglalkoztatott arányának vizsgálata a településen lakó foglalkoztatottakhoz képest (5.1.1. ábra). Amennyiben 100 százalék feletti a mutató, akkor a településen többen dolgoznak, mint az ott lakó foglalkoztatottak száma.

5.1.1. ábra: A településen dolgozó összes foglalkoztatott aránya a településen lakó foglalkoztatottakhoz képest, 2022 (százalék)

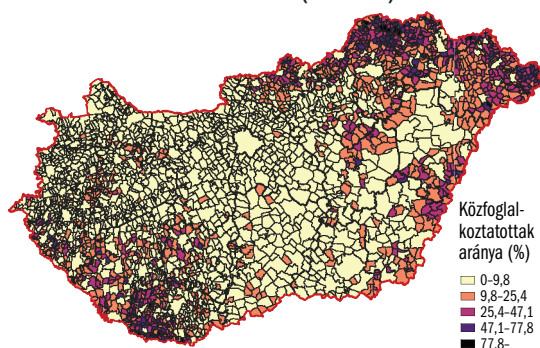
Forrás: A KSH 2022. évi népszámlálás adatai alapján saját szerkesztés.

A mutató egyrészt azokat a településeket emeli ki pozitív irányba, amelyek kis lakosságszámuk ellenére jellemzően valamilyen jelentős ipari üzemnek vagy szolgáltató intézménynek köszönhetően sok beingázót vonzanak (például Kékkút, Visonta, Sopronkövesd, Hollókő, Visegrád), vagy ugyanez az eset áll fent, de már nagyobb saját lakosság mellett (Tiszaújváros, Hévíz, Budaörs, Paks). És megjelennek a korábban már (részben) kiemelt megyeközpontok is, Győr, Székesfehérvár vagy Veszprém, amely városok tágabb környezetük gazdasági életét is képesek dinamizálni. Az ország nagy része ugyanakkor a 100 százalék alatti kategóriába tartozik, ahol munkalehetőség hiányában nem, vagy alig jellemző a beingázás, a helyi lakosok pedig máshol vállalnak munkát.

A foglalkoztatás sajátos esete a sokat vitatott közfoglalkoztatottság, amelynek statisztikai hatása a munkanélküliség csökkentése és a foglalkoztatottság növelése.

A közfoglalkoztatás Magyarország leghátrányosabb településeit érinti a leginkább, sok esetben a bújtatott munkanélküliséget foglalkoztatottságként bemutatva. A torzító hatás vizsgálata érdekében a közfoglalkoztatottság Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszerből (TeIR) letöltött 2022. októberi adatait összevettem a 2022. évi népszámlálás helyben foglalkoztatott helyi lakos mutatójával (5.1.2. ábra).

5.1.2. ábra: A közfoglalkoztatottak aránya a helyben foglalkoztatott helyi lakosokból, 2022. október (százalék)

Forrás: A TeIR BM-adatok és a KSH 2022. évi népszámlálás adatai alapján saját szerkesztés.

A legutóbbi népszámláláskor 220 olyan település volt az országnak, ahol a helyi lakosok legalább fele közfoglalkoztatottként dolgozott. Döntő részben azok a kelet- és délnyugat-magyarországi települések érintettek, amelyek az ország gazdasági és társadalmi értelemben is leginkább problémás térségei. Vannak ezek között olyan települések is, ahol a helyiek kizárólag közfoglalkoztatásban dolgoznak. Az érintett területek azok a térségek, ahol leginkább nőtt az aktív korú foglalkoztatottak száma, legnagyobb mértékben csökkent a munkanélküliség, és leginkább törtek előre a szakképzettséget nem igénylő, fizikai foglalkozások (KSH, 2024). Az említett területeken a tercier szektorban dolgozók aránya kiterjedt térségekben érte el a budapesti vagy Pest megyei szintet, kérdésessé téve a mutató további jelentéstartalmát.

Szemben a foglalkoztatotti létszámmal, az adott településre ingázók számát a települések gazdasági ereje

dominálja. A fővárost így nem a legnagyobb városok, hanem Győr és Székesfehérvár követik, de Kecskemét is előrébb helyezkedik el, mint ahogy azt népességi pozíciója indokolná. A „legnagyobb kicsi” ingázási centrum a szintén felülreprezentált, 11. helyen lévő Budaörs, Budapest elsődleges ingázási célpontja, ahová naponta 8300 munkavállaló ingázik a fővárosból. A skála másik oldalán összesen 10 olyan település volt 2022-ben Magyarországnak, ahová egyáltalán nem volt beingázó munkavállaló, ami a 2011-es 70 településhez képest jelentős csökkenés.

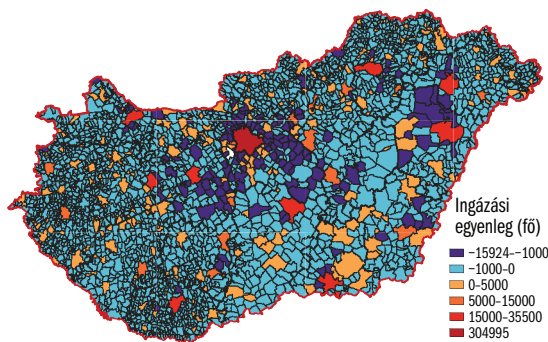
Az ingázási volumen változásának a pozitív oldalon sem volt markáns területi képe, a nagyvárosok és a gazdaságilag erős települések növelték legnagyobb mértékben a beingázói létszámukat. Kecskemét, Győr és Debrecen volt 14–20 ezer fővel a lista élén, míg az arányokat nézve a 0 beingázóról elmozduló települések mellett mintegy 30 olyan kistelepülés is volt, amelyen 1000 százalékot is meghaladóan nőtt a beingázók száma. Az ingázási volumen általános bővülése ellenére 452 olyan település is volt az országban, ahol csökkent a beingázók száma, amely a nagyobb értékek esetében strukturális válságot jelez. Így a legjelentősebb (száz vagy több száz fős) veszteséget elkönyvelő települések túlnyomó része (egykori) ipari település (például Petőfibánya, Visonta, Bokod, Halimba, Pusztavám, Alsózsolca) vagy egyéb, infrastrukturális szempontból országos jelentőségű község (Eperjeske, Dunakiliti), míg a lista élén a foglalkoztatotti visszaesésnél is második Mór található, 425 fős csökkenéssel.

Az elingázók számát tekintve szintén Budapest a legfontosabb (93 ezer fő), amelyet a nagyobb agglomerációs települések követnek (Érd, Dunakeszi, Szigetszentmiklós), s csak ezután jön sorra a többi vidéki nagyváros. A változásokat tekintve a legnagyobb növekvő elingázással jellemezhető nagyvárosi és agglomerációs települések köre mellett egy eltérő eset, Sopron található az élmezőnyben. E város ötödik helyezése és az 5000 főt meghaladó növekménye az ausztriai foglalkoztatás erősödésére utal. A negatív oldalon 75 település esetében csökkent az elingázók száma. A legnagyobb mértékben, közel mínusz 100

fővel a Dunaújváros melletti Nagyvenyim volt érintett, amelyre a kohászati központban egyre súlyosbodó foglalkoztatási gondok hatottak negatívan.

A beingázók és az elingázók különbségeként adódó ingázási egyenleget vizsgálva megállapítható, hogy 285 település rendelkezik pozitív ingázási egyenleggel, amelyből 128 város és 157 község (5.1.3. ábra).

5.1.3. ábra: Ingázási egyenleg, 2022 (fő)

Forrás: A KSH 2022. évi népszámlálás adatai alapján saját szerkesztés.

A negatív ingázási egyenleggel rendelkező települések közt 218 várost találunk, ezek közül kettő megyei jogú. Sopron esetében (957 fővel) az ausztriai munkavállalás miatt negatív az egyenleg, Érd viszont a teljes magyar településhálózat leginkább negatív ingázási egyenlegű települése, ahol közel 16 ezer fővel haladja meg az elingázók száma a beingázókét. A 16 leginkább negatív egyenlegű település közül mindössze kettő olyan van, Várpalota és Hajdúsámson, amelyek nem a főváros elsődleges vonáskörzetében helyezkednek el. A fővárosi agglomeráció nagy része mellett nagyon jelentős negatív egyenlegű települések fekszenek azokban a térségekben, amelyek egyszerre két vagy három település vonáskörzetébe is tartoznak. Ilyet találunk a Budapest–Székesfehérvár–Dunaújváros háromszögben, illetve a Debrecen és Nyíregyháza közötti térségben.

Összegzés

2011 és 2022 között a hazai foglalkoztatottság szintje közel 800 ezer fővel, 4,7 millió munkavállalóra bővült. A növekedésnek kisebb részét tette csak ki

a *home office* – klasszikus helyben foglalkoztatottságot is háttérbe szorító – terjedése, a bővülés döntő része az emelkedő ingázásnak volt köszönhető: az ingázók 1,97 milliós csoportja már a foglalkoztatott lakosság közel 42 százalékát teszi ki. A saját lakóhelyükön munkába járók aránya tehát csökken, miközben a *home office* lehetősége és az ingázási kényszer növekedett. Az ingázók aránya Budapesten a legalacsonyabb, míg a fővárosba ingázóknak köszönhetően Pest megyében a legmagasabb. Budapest számos további tényezőben is különleges szerepet tölt be, itt dolgozik az ország munkavállalóinak egynegyede, a város vonzáskörzete lényegében a teljes országra kiterjed, ide kötődik a legnagyobb be- és elingázói létszám, a fővárosi nők a vidékiekhez képest kevésbé kívánnak ingázni, viszont szívesebben dolgoznak külföldön, és náluk a legfontosabb a *home office* szerepe is.

Iskolai végzettség szempontjából az alapfokú és az érettségit nem adó középfokú végzettségük pozíciója romlott, miközben a szélső pólusok erősödnek: bár elsősorban az érettségizettek és a diplomások munkaerőpiaci helyzete stabilizálódott, de érzékelhetően megnőtt az igény a nyolc osztállyal sem rendelkezők munkába állására, ami csak részben magyarázható a közmunkával. Bár mesterségesen ez pumpálta fel számos kelet- és délnyugat-magyarországi település helyzetét, de a marginalizálódó törpefalvakban is érzékelhető egy bizonyos pozitív elmozdulás, amely mind a külföldi munkavállalás, mind a beingázások révén megjelent. A falusi lakosság ugyanakkor továbbra is számarányát meghaladó mértékben kényszerül ingázásra a munkavállalás érdekében, majdnem ők teszik ki az ingázók felét, aminek fő résztvevői a nőknél mobilisabb férfi foglalkoztatottak.

A vidéki térségekben határozottá vált a tendencia, hogy már nem a népességszám, hanem a gazdasági erő a munkavállalás és az ingázás fő meghatározója, így az adatok Debrecen mellett Győr, Székesfehérvár és Kecskemét egyre nagyobb erejét jelzik. Az egykori, kis ipari települések viszont elhúzóódó krízisben vannak, míg a nagyobb települések közül Nagykan-

za, Zalaegerszeg és Mór gyengülő helyzetét tükrözik az adatok. Már kivehető Dunaújváros összeomlása is, miközben két speciális megyei jogú város ingázási egyenlege egyéb okok miatt negatív: Érd a teljes településhálózat leginkább ingázási deficitese tagjaként teljes függésben él Budapesttől, míg Sopronból a munkavállalók már több mint negyede Ausztriába ingázik.

Hivatkozások

- BALOGH KÁROLY (2004): Az ingázás szerepe a közép-magyarországi régió lakosságának foglalkoztatásában és Budapest munkaerő-ellátásában. *Területi Statisztika*, 44. évf. 6. sz. 586–600. o.
- FORRAY R. KATALIN–HIVES TAMÁS (2009): *Az iskolázottság, a foglalkoztatottság és az ingázás területi összefüggései*. Szociológiai Szemle, 19. évf. 2. sz. 42–59. o.
- KERTESI GÁBOR (2000): *Ingázás a falusi Magyarországon*. Közgazdasági Szemle, 47. évf. 10. sz. 775–798. o.
- KISS JÁNOS PÉTER–SZALKAI GÁBOR (2014): *A foglalkoztatás területi koncentrációjának változásai Magyarországon a népszámlálások ingázási adatai alapján, 1990–2011*. *Területi Statisztika*, 54. évf. 5. sz. 415–447. o.
- KISS JÁNOS PÉTER–SZALKAI GÁBOR (2018): *Az ingázás mobilitási jellemzői a legutóbbi népszámlálások adatai alapján*. *Területi Statisztika*, 58. évf. 2. sz. 177–199. o.
- KOVÁCS ZOLTÁN–EGEDY TAMÁS–SZABÓ BALÁZS (2015): *Az ingázás területi jellemzőinek változása Magyarországon a rendszerváltozás után*. *Területi Statisztika*, 55. évf. 3. sz. 233–253. o.
- KSH (2024): *Népszámlálási atlasz, 2022*. KSH, Budapest.
- LAKATOS MIKLÓS–KAPITÁNY GABRIELLA (2015): *A munkaerő napi mozgása (ingázása) és közlekedése Budapesten és a fővárosi agglomerációban, a népszámlálási adatok alapján I. rész*. *Területi Statisztika*, 55. évf. 6. sz. 518–540. o.
- PÉNZES JÁNOS (2013): *A foglalkoztatottság, az ingázás és a jövedelmi szint összefüggései Észak-kelet- és Észak-nyugat-Magyarországon*. *Területi Statisztika*, 53. évf. 3. sz. 202–224. o.
- PÉNZES, JÁNOS–MOLNÁR ERNŐ–PÁLÓCZI GÁBOR (2014): *Helyi munkaerő-piaci vonzáskörzetek az ezredforduló utáni Magyarországon*. *Területi Statisztika*, 54. évf. 5. sz. 474–490. o.
- PIRISI GÁBOR–KISS BÁLINT–MÁTÉ ÉVA (2016): *A kisvárosok szerepe a munkaerő-ingázásban*. *Területi Statisztika*, 56. évf. 4. sz. 415–437. o.